

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้างนี้มุ่งหมายที่สำคัญเพื่อใช้กระบวนการวิเคราะห์งานในการศึกษาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับครูอนุบาล ซึ่งวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้คือ (1) เพื่อใช้กระบวนการวิเคราะห์งานในการศึกษาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับครูอนุบาลจากการระดมความคิดของผู้เชี่ยวชาญ โดยแยกเป็น 2 ประเด็นย่อย ๆ คือ คำอธิบายงาน (job description) และคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงาน (job specification) และ (2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานของครูอนุบาลโดยการระดมความคิดจากผู้เชี่ยวชาญ 15 ท่าน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านอนุบาลศึกษา และทำการประเมินความต้องการจำเป็นในด้านภาระงานและทักษะพื้นฐานของครูอนุบาลกับกลุ่มศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียน 132 คน และกลุ่มครูผู้สอนชั้นอนุบาล 400 คน วิธีดำเนินการวิจัยใช้การศึกษาเอกสาร การสังเกตการปฏิบัติงานและสัมภาษณ์ครูอนุบาลเกี่ยวกับภาระงานและทักษะพื้นฐานที่ครูอนุบาลคิดว่ามีค่าจำเป็น จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อระดมความคิดจากผู้เชี่ยวชาญได้ข้อความเกี่ยวกับภาระงานและทักษะพื้นฐานที่ครูอนุบาลจำเป็นต้องมี 172 ข้อความ แล้วทำการวิเคราะห์ด้วยกระบวนการ concept mapping ได้คำอธิบายงานและคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงาน และนำผลการวิเคราะห์มาสร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับภาระงานและทักษะพื้นฐานที่จำเป็น แล้วทำการเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นตามแนวคิดของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนชั้นอนุบาล โดยการทดสอบค่า t

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ทักษะพื้นฐานและภาระงานที่จำเป็นสำหรับครูอนุบาลโดยกระบวนการวิเคราะห์งานจากผู้เชี่ยวชาญ

ทักษะพื้นฐานและภาระงานที่จำเป็นสำหรับครูอนุบาล มีดังนี้

ภาระงานของครูอนุบาลมี 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. งานวิชาการและธุรการ
  - 1.1 งานด้านหลักสูตรและแผนการสอน
  - 1.2 งานด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

- 1.3 งานบริหารธุรการในชั้นเรียน
2. งานการส่งเสริมการเรียนรู้การสอน
  - 2.1 งานด้านสุขภาพและอนามัยของเด็ก
  - 2.2 งานด้านสิ่งแวดล้อมและอาคารสถานที่
  - 2.3 งานความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

คุณสมบัติของครูอนุบาลมี 3 ด้านคือ

1. คุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับครูอนุบาล
2. ความรู้ที่ครูอนุบาลจำเป็นต้องมี
  - 2.1 หลักการจัดการอนุบาลศึกษา
  - 2.2 ทฤษฎีและจิตวิทยาเด็กปฐมวัย
3. ทักษะและความสามารถที่ครูอนุบาลจำเป็นต้องมี แบ่งเป็น
  - 3.1 ทักษะที่จำเป็น
  - 3.2 ความสามารถที่จำเป็น

จากข้อค้นพบดังกล่าวสามารถเขียนสรุปเป็นคำอธิบายงาน (job description) และคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงาน (job specification) ได้ดังนี้

คำอธิบายงาน (job description)

1. ข้อมูลทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับงาน
  - ชื่อตำแหน่งงาน ครูประจำชั้นอนุบาล
  - สภาพการทำงาน ทำการสอนเด็กอายุ 3-6 ปี ในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน
2. สายการปกครองบังคับบัญชา
  - ขึ้นตรงต่อ ผู้บริหารโรงเรียน
3. สาระสำคัญของงานโดยสรุป จัดการเรียนการสอน ดูแลและส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กอายุ 3-6 ปี
4. ความรับผิดชอบและหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ สรุปได้ดังนี้
  1. งานวิชาการและธุรการ
    - งานด้านหลักสูตรและแผนการสอน มีหน้าที่โดยสรุปคือ
      1. ศึกษาเป้าหมายของหลักสูตรเพื่อวางแผนการจัดการเรียนการสอน
      2. จัดทำหลักสูตรและแผนการสอน
      3. จัดตารางกิจกรรมประจำวันให้สอดคล้องกับแผนการสอน
      4. ปรับปรุงแก้ไขแผนการสอน

งานด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีหน้าที่โดยสรุปคือ

1. จัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ และเกมการศึกษาให้กับเด็ก
2. จัดเตรียมสื่อสำหรับการเรียนการสอนให้พร้อมและสร้างข้อตกลงกับเด็กในการทำกิจกรรม
3. สังเกตพฤติกรรมของเด็กขณะทำกิจกรรมต่าง ๆ และกระตุ้นให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม
4. ประเมินผลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
5. ประเมินพฤติกรรมของเด็กขณะทำกิจกรรม
6. สรุปพัฒนาการของเด็กเมื่อสิ้นภาคการศึกษา

งานบริหารวิชาการในชั้นเรียน มีหน้าที่โดยสรุปคือ

1. จัดทำบันทึกและเอกสารต่าง ๆ เช่นบันทึกการมาเรียน บันทึกพัฒนาการด้านต่าง ๆ เป็นต้น
2. งานส่งเสริมการเรียนการสอน แบ่งเป็น

งานด้านสุขภาพและอนามัยของเด็ก มีหน้าที่โดยสรุปคือ

1. ดูแลด้านสุขลักษณะและอนามัยของเด็ก
2. ดูแลเรื่องอาหารและการพักผ่อนของเด็ก
3. ชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงเด็กเพื่อดูพัฒนาการทางร่างกาย
4. ประชุมพยาบาลเบื้องต้นเมื่อเด็กได้รับบาดเจ็บ

งานด้านสิ่งแวดล้อมและอาคารสถานที่ มีหน้าที่โดยสรุปคือ

1. ดูแลจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนให้มีบรรยากาศดีเอื้อต่อการเรียนการสอน
2. จัดทำที่วางสื่อและที่แสดงผลงานของเด็ก

งานความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง มีหน้าที่โดยสรุปคือ

1. จัดทำข่าวสารถึงผู้ปกครองรูปแบบต่าง ๆ
2. รายงานผลการประเมินพัฒนาการเด็กให้ผู้ปกครองทราบ

คุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงาน (job specification)

คุณลักษณะของครูอนุบาล

1. มีความรักและเมตตาต่อเด็ก
2. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู

3. มีความกระตือรือร้นและความคล่องแคล่ว
4. มีความสุขภาพเรียบร้อยและอ่อนโยน
5. มีอารมณ์ขันและยิ้มแย้มแจ่มใส
6. มีความอดทน อดกลั้น
7. ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
8. มีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่

ความรู้ที่ครูอนุบาลควรมี

1. หลักการจัดการอนุบาลศึกษา มีสาระสำคัญคือ
  - 1.1 ปรัชญาและนโยบายการจัดการอนุบาลศึกษา
  - 1.2 หลักสูตรการอนุบาลศึกษา
2. ทฤษฎีและจิตวิทยาเด็กปฐมวัย
  - 2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
  - 2.2 การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย
  - 2.3 จิตวิทยาและพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย
  - 2.4 จิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
  - 2.5 การเสริมแรงและการเก็บเด็กให้สงบ
  - 2.6 การเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

ทักษะและความสามารถที่ครูอนุบาลควรมี

1. ทักษะที่ครูอนุบาลควรมี
  - 1.1 การเตรียมเด็กให้สงบ
  - 1.2 การจัดกิจกรรมด้านต่าง ๆ
  - 1.3 การวัดและประเมินพัฒนาการเด็ก
  - 1.4 การใช้คำถามและการสื่อสารกับเด็ก
  - 1.5 การสังเกตพฤติกรรมเด็ก
2. ความสามารถที่ครูอนุบาลควรมี
  - 2.1 การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก
  - 2.2 การถ่ายทอดและการสื่อสารกับเด็ก
  - 2.3 การตุ้นหรือเร้าความสนใจให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม
  - 2.4 การเล่านิทาน การร้องเพลง และการเล่นดนตรีสำหรับเด็ก

ตอนที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานของครูอนุบาล

ความต้องการจำเป็นของทักษะพื้นฐานและภาระงานในการปฏิบัติงานของครูอนุบาลตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนเด็กอนุบาล มีดังนี้

1. ความต้องการจำเป็นตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียน

1.1 ความต้องการจำเป็นของงานด้านวิชาการและธุรการ เรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ (1) จัดทำหลักสูตรและแผนการสอนโดยมุ่งเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลและยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (2) ทำบันทึกและประเมินผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อนำมาปรับปรุงการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป (3) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยให้เด็กลงมือทดลองและเรียนรู้ด้วยตัวเอง

1.2 ความต้องการจำเป็นของงานด้านการส่งเสริมการเรียนการสอน เรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ (1) จัดบริเวณที่เล่นน้ำ ป่อทรายให้อยู่ในบริเวณที่เหมาะสม (2) จัดทำข่าวสารถึงผู้ปกครองรูปแบบต่าง ๆ เช่น จดหมายข่าว ป้ายนิเทศ นิทรรศการ และโทรศัพท์ (3) ดูแลห้องน้ำให้ถูกสุขลักษณะและเหมาะสมกับวัยของเด็ก

1.3 ความต้องการจำเป็นด้านคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับครูอนุบาล เรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ (1) การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม (2) ความกระตือรือร้นและความคล่องแคล่ว (3) อารมณ์ขันและยิ้มแย้มแจ่มใส

1.4 ความต้องการจำเป็นด้านความรู้ที่ครูอนุบาลจำเป็นต้องมี เรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ (1) จิตวิทยาและพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย และทฤษฎีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (2) จิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (3) ปรัชญาและนโยบายการจัดการศึกษาและการเสริมแรงและการเก็บเด็กให้สงบ

1.5 ความต้องการจำเป็นด้านทักษะและความสามารถที่ครูอนุบาลควรมี เรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ (1) การใช้คำตามสำหรับเด็ก (2) การร้องเพลง การเล่านิทาน และการเล่นดนตรีสำหรับเด็ก (3) การกระตุ้นหรือเร้าความสนใจให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม

2. ความต้องการจำเป็นตามความคิดเห็นของครูอนุบาล

2.1 ความต้องการจำเป็นของงานด้านวิชาการและธุรการ เรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ (1) จัดทำหลักสูตรและแผนการสอนโดยมุ่งเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลและยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (2) ศึกษาหลักสูตรเพื่อวางแผนการจัดประสบการณ์และวิธีสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กและสภาพแวดล้อมที่เด็กอาศัย (3) บันทึกและประเมินผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อนำมาปรับปรุงสำหรับการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

2.2 ความต้องการจำเป็นของงานด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ เรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ (1) จัดบริเวณที่เล่นน้ำ ป่อทรายให้อยู่ในบริเวณที่เหมาะสม (2) จัดทำข่าวสารถึงผู้ปกครอง รูปแบบต่าง ๆ เช่น จดหมายข่าว ป้ายนิเทศ นิทรรศการ และโทรศัพท์ และดูแลเครื่องเล่นสนามให้อยู่ในสภาพที่สะอาดและปลอดภัย (3) ดูแลห้องน้ำให้ถูกสุขลักษณะและเหมาะสมกับวัยของเด็ก

2.3 ความต้องการจำเป็นด้านคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับครูอนุบาล เรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ (1) การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม (2) ความกระตือรือร้นและความคล่องแคล่ว (3) ความสุภาพเรียบร้อยอ่อนโยน

2.4 ความต้องการจำเป็นด้านความรู้ที่ครูอนุบาลจำเป็นต้องมี เรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ (1) ปรัชญาและนโยบายการจัดการศึกษา (2) จิตวิทยาและพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย (3) จิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

2.5 ความต้องการจำเป็นด้านทักษะและความสามารถที่ครูอนุบาลควรมี เรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ (1) การจัดกิจกรรมด้านต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับหลักสูตร (2) การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการและวัยของเด็ก (3) การร้องเพลง การเล่านิทาน และการเล่นดนตรีสำหรับเด็ก

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพที่ควรจะเป็นระหว่างความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอนเด็กอนุบาล พบว่า ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอนเด็กอนุบาลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่ควรจะเป็นในด้านคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับครูอนุบาลและงานการส่งเสริมการเรียนรู้การสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนประเมินสภาพที่ควรจะเป็นในด้านคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับครูอนุบาลสูงกว่าครูผู้สอน ส่วนงานการส่งเสริมการเรียนรู้การสอนครูผู้สอนประเมินสภาพที่ควรจะเป็นสูงกว่าศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียน

4. ผลการเปรียบเทียบสภาพที่เป็นจริงระหว่างความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอนเด็กอนุบาล พบว่า ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอนเด็กอนุบาลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน โดยครูผู้สอนประเมินสภาพเป็นจริงในด้านคุณลักษณะ ความรู้ ทักษะและความสามารถที่จำเป็นสำหรับครูอนุบาล รวมทั้งงานวิชาการและธุรการสูงกว่าศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียน ส่วนงานการส่งเสริมการเรียนรู้การสอนศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนประเมินสภาพที่เป็นจริงสูงกว่าครูผู้สอน

5. ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเด็กอนุบาล พบว่าครูอนุบาลมีความต้องการจำเป็นในด้านทักษะและความสามารถเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือความรู้ที่ครูอนุบาลควรมี

อภิปรายผลการวิจัย

1. การจัดกลุ่มภาระงานของครูอนุบาลและทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน

เมื่อพิจารณาผลการจัดกลุ่มข้อความ จะสามารถจัดได้เป็น 2 หัวข้อ คือ คำอธิบายงาน (job description) และคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงาน (job specification) โดยคำอธิบายงานจะเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับภาระงานของครูอนุบาลซึ่งแบ่งเป็น 2 ด้านใหญ่ ๆ คืองานวิชาการและธุรการกับงานส่งเสริมการเรียนรู้การสอน ซึ่งในแต่ละกลุ่มของภาระงานนั้นสามารถแยกเป็นงานย่อย ๆ ได้อีก คืองานด้านหลักสูตรและแผนการสอน งานด้านกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และงานบริหารธุรการในชั้นเรียน เมื่อพิจารณาภาระงานในหัวข้อย่อยนี้พบว่างานแต่ละงานจะมีความสัมพันธ์กัน งานบางงานต้องทำต่อเนื่องกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่เรียงลำดับภาระงานดังกล่าวตามคำวิฤตหรือค่าความสำคัญของข้อความ แต่จะเรียงลำดับตามความเหมาะสมว่างานใดควรทำก่อนหลัง เช่นในงานด้านหลักสูตรและแผนการสอน พบว่างานการศึกษาหลักสูตรเพื่อวางแผนการจัดประสบการณ์และวิธีสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กและสภาพแวดล้อมที่เด็กอาศัยมีความสำคัญลำดับที่ 1 ตามด้วยงานการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวในครั้งต่อไปให้เหมาะสมกับเด็ก เป็นอันดับที่ 2 แต่ในการปฏิบัติงานควรจะทำงานการจัดทำหลักสูตรและแผนการจัดประสบการณ์โดยมุ่งเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลและยึดเด็กเป็นศูนย์กลางก่อนที่จะทำงานการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวในครั้งต่อไปให้เหมาะสมกับเด็ก ส่วนในงานด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนจะเรียงตามกิจกรรมที่จัด โดยเรียงไว้เป็นกลุ่มกิจกรรม เช่น กิจกรรมการเคลื่อนไหวจะมีงานการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่หลากหลายให้เหมาะสมกับวัย และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ตามด้วยงานการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและกระตุ้นให้เด็กเข้าทำกิจกรรมการเคลื่อนไหว จากนั้นจึงเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ คือกิจกรรมการวาดภาพระบายสี การปั้น การฉีก การปะ การร้อย การประดิษฐ์ เป็นต้น ซึ่งภาระงานดังกล่าวนี้สอดคล้องกับคู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 และหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (กรมวิชาการ, 2540)

เมื่อพิจารณางานส่งเสริมการเรียนรู้การสอน มีงานย่อย ๆ ได้แก่ งานด้านสุขภาพและอนามัยของเด็ก งานด้านสิ่งแวดล้อมและอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง โดยภาระงานในหัวข้องานดังกล่าวไม่ได้เรียงตามค่าเฉลี่ยวิฤตหรือค่าความสำคัญของข้อความ เนื่องจากงานที่ได้นำเสนอ วันี้ได้คัดเลือกจากงานที่มีค่าเฉลี่ยวิฤตหรือค่าความสำคัญของข้อความที่มีค่าสูง ดังนั้นงานแต่ละงานนี้จึงเป็นงานที่มีความสำคัญที่ครูอนุบาลควรทำ แต่หากมองความสำคัญของงานในภาพรวมจะพบว่า งานวิชาการและธุรการมีความสำคัญมากกว่างานส่งเสริมการเรียนรู้การสอน โดยในหมวดงานวิชาการและธุรการจะมีค่าเฉลี่ยของค่าความสำคัญของงานย่อย ๆ เท่ากัน จึงกล่าวได้ว่างานวิชาการและธุรการนั้นแต่ละงานมีความสำคัญเท่ากันทุกงาน ส่วนงานส่งเสริมการเรียนรู้การสอนนั้น พบว่างานด้านสิ่งแวดล้อมและอาคาร

สถานที่มีความสำคัญสูงสุด เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับ ก่อนประถมศึกษานั้นจะเน้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อดึงดูดให้เด็กอยากมาเรียนหรืออยากค้นคว้าหาประสบการณ์ใหม่ ๆ อันจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมที่เด็กค้นพบ รวมทั้งสถานที่ในการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับเด็กนั้นต้องการความปลอดภัยสูงเพราะเด็กวัยอนุบาลยังช่วยเหลือตัวเองจากอุบัติเหตุได้ไม่มากนัก

ส่วนคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงานจะเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานของครูอนุบาลในแต่ละด้าน โดยแบ่งเป็น คุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับครูอนุบาล ความรู้ที่ครูอนุบาลควรมี และทักษะและความสามารถที่ครูอนุบาลควรมี เมื่อพิจารณาความสำคัญของแต่ละด้านพบว่า คุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับครูอนุบาลมีความสำคัญสูงสุด โดยเฉพาะการมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู และการมีความรักและเมตตาต่อเด็กจะมีความสำคัญสูงสุด คุณลักษณะต่าง ๆ ที่พบนี้สอดคล้องกับคุณลักษณะของครูอนุบาลที่สามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามจุดมุ่งหมายของแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล พุทธศักราช 2523 (ชุตินา ลวสุตานันท์, 2524) และได้มีคุณสมบัติที่นอกเหนือจากเดิมคือ ความกระตือรือร้นและความคล่องแคล่ว เนื่องจากครูอนุบาลในยุคสมัยใหม่จะต้องทำการสอนเด็กให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายตามหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ซึ่งเป็นหลักสูตรใหม่ที่ปรับปรุงให้เหมาะสมกับความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ ดังนั้นครูในยุคนี้จึงต้องมีความกระตือรือร้นคล่องแคล่วว่องไวเพื่อที่จะสามารถปฏิบัติภารกิจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นจะต้องมีความทันสมัย คิดไกลและมีความเข้าใจในความเป็นแม่และครูของเด็กด้วย

ส่วนทักษะและความสามารถที่ครูอนุบาลควรมีนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญรองลงมาจากคุณลักษณะของครู ซึ่งทักษะและความสามารถเหล่านี้พบว่าส่วนใหญ่สอดคล้องกับผลการศึกษาของชุตินา ลวสุตานันท์ (2524) แต่มีข้อค้นพบเพิ่มขึ้นคือ ทักษะในการเตรียมเด็กให้สงบซึ่งเป็นทักษะที่มีความสำคัญสูงสุด เนื่องจากเด็กในวัย 3 - 6 ปี เป็นวัยที่ไม่ชอบอยู่นิ่งและมีความสนใจสั้น ดังนั้นก่อนที่จะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับเด็กครูจะต้องเตรียมเด็กให้สงบก่อน เพื่อเป็นการสร้างสมาธิให้กับเด็กก่อนที่จะให้เด็กเรียนรู้ประสบการณ์ที่ครูจัดให้ นอกจากนั้นยังมีทักษะในด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองซึ่งเป็นทักษะที่ผู้เชี่ยวชาญได้นำเสนอไว้แบบสอบถามคำถามปลายเปิดในขั้นแรก เพราะการเสริมสร้างพัฒนาการให้กับเด็กนั้นครูและผู้ปกครองจะต้องมีการรับรู้เกี่ยวกับตัวเด็กร่วมกัน เพื่อที่จะสามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และการติดต่อกับผู้ปกครองของเด็กนั้นจะทำให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของตนเองซึ่งจะทำให้ผู้ปกครองอยากเข้ามามีส่วนร่วมกับครูในการพัฒนาเด็กของตน

เมื่อพิจารณาในด้านความรู้ที่ครูอนุบาลจำเป็นต้องมี พบว่า ครูอนุบาลควรมีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมากที่สุด รองลงมาคือ ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรอนุบาลศึกษาและการ

อบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่แตกต่าง ๆ จากข้อค้นพบของ ชุตติมา ลวสุตานันท์ (2524) เนื่องจากในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาชั้นนั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงจากแนวการจัดประสบการณ์ พุทธศักราช 2523 มาเป็นหลักสูตรก่อนประถมศึกษา 2540 ดังนั้นความรู้ที่ครูอนุบาลควรมีนั้นจำเป็นต้องสอดคล้องกับหลักสูตรที่ปรับปรุงใหม่ ซึ่งนอกจากความรู้ดังกล่าวแล้วยังมีความรู้เกี่ยวกับ การเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย การเสริมแรงและการเก็บเตรียมเด็กให้สงบ เนื่องจากการเล่นของเด็กปฐมวัยนั้นถือได้ว่าเป็นการศึกษาหาความรู้ของเด็กซึ่งเด็กจะค้นพบประสบการณ์ใหม่ ๆ จากการเล่นของเขา โดยที่ประสบการณ์ใหม่ ๆ นั้นจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวของเขาเอง ส่วนความรู้ในการเสริมแรงและการเตรียมเด็กให้สงบนั้นจะสอดคล้องกับทักษะและความสามารถที่ครูอนุบาลควรมี ซึ่งก่อนที่ครูอนุบาลจะมีทักษะและความสามารถนั้นครูจะต้องมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวด้วย

เมื่อพิจารณาค่าความสำคัญด้านทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานของครูอนุบาลนั้น แยกเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับครูอนุบาล ความรู้ที่ครูอนุบาลจำเป็นต้องมี ทักษะและความสามารถที่ครูอนุบาลจำเป็นต้องมี โดยพิจารณาค่าความสำคัญของทักษะพื้นฐานในแต่ละด้านพบว่า คุณลักษณะที่จำเป็น สำหรับครูอนุบาลมีความสำคัญสูงสุด รองลงมาคือ ทักษะและความสามารถที่ครูอนุบาลจำเป็นต้องมี และความรู้ที่ครูอนุบาลจำเป็นต้องมีอยู่ในลำดับสุดท้าย ทั้งนี้เนื่องมาจากครูผู้สอนเด็กอนุบาลส่วนใหญ่จำเป็นต้องมีลักษณะพิเศษที่นอกเหนือจากครูที่สอนเด็กประถมหรือมัธยม เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่เริ่มเข้ามาสู่สภาพแวดล้อมใหม่ ๆ คือเด็กจะต้องจากสภาพแวดล้อมที่บ้านมาสู่โรงเรียน ครูผู้สอนเด็กอนุบาลจึงต้องทำหน้าที่เป็นแม่คนที่สองรองจากแม่ของเด็กและเด็กในวัยนี้เป็นวันที่ชอบเลียนแบบพฤติกรรมและสิ่งที่พบเห็นจากผู้ใกล้ชิดโดยเฉพาะครูผู้สอน ดังนั้นครูที่สอนเด็กอนุบาลจึงต้องมีคุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กและสามารถให้ความอบอุ่นหรือเป็นตัวแทนแม่ของเด็กได้ ส่วนทักษะและความสามารถของครูนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญรองลงมาจากคุณลักษณะของครู เนื่องจากในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็กอนุบาลนั้นครูผู้สอนต้องมีเทคนิคการสอนเพื่อดึงดูดความสนใจของเด็กให้เด็กอยากเรียนรู้ และครูต้องสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กได้ โดยที่เด็กไม่เบื่อหรือเกิดอาการไม่อยากเรียนหนังสือ เพราะเด็กวัย 3-6 ปี เป็นวัยที่มีความสนใจสั้น ครูผู้สอนจึงต้องมีเทคนิคการสอนที่สามารถดึงดูดความสนใจของเด็กได้และสามารถเตรียมเด็กให้สงบก่อนที่เด็กจะเรียนและทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปได้ด้วยดีมีประสิทธิภาพบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ในด้านความรู้ของครูอนุบาลนั้นมีความสำคัญรองจากทักษะและความสามารถที่ครูอนุบาลจำเป็นต้องมี ทั้งนี้เนื่องมาจาก ในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลนั้น หากครูผู้สอนไม่มีทักษะความสามารถหรือความชำนาญในด้านต่าง ๆ อาจทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่ประสบผลสำเร็จ ถึงแม้ว่าจะมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนด้านนี้ก็ตาม เพราะการจัดการศึกษาด้านอนุบาลนี้เป็นการจัดการศึกษาให้กับเด็กอายุ 3 - 6 ปี ซึ่งเป็นวัยที่เด็กเริ่มเข้ามาสู่สถานศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่ยังอ่านหนังสือไม่ออกและเขียนหนังสือยังไม่ได้และเด็กวัยนี้ชอบการเล่น ไม่ชอบอยู่นิ่ง ดังนั้นครูอนุบาลจึงต้องมี

เทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาให้กับเด็กได้โดยที่เด็กไม่เบื่อ เพราะถ้าเด็กเบื่อการเรียนหนังสืออาจจะนำไปสู่การไม่ชอบการเรียนหนังสือในภายหลังได้

การสำรวจครูผู้สอนชั้นอนุบาลจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ครูผู้สอนชั้นอนุบาลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 97.8 อายุ 36-45 ปี และส่วนใหญ่ได้รับการอบรมด้านการอนุบาลศึกษา ร้อยละ 74.8 มีวุฒิทางการอนุบาลศึกษาเพียงร้อยละ 17.8 วุฒิสองส่วนใหญ่คือปริญญาตรีสาขาประถมศึกษา ร้อยละ 20 โดยครูอนุบาลส่วนใหญ่เป็นครูประจำชั้นร้อยละ 95.8 มีเด็กในความรับผิดชอบ 20-30 คน ส่วนใหญ่ปฏิบัติการสอนมาเป็นเวลาน้อยกว่า 5 ปี เมื่อพิจารณาในด้านเพศ พบว่าครูอนุบาลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงเนื่องมาจากครูผู้หญิงสามารถเป็นตัวแทนของแม่ได้ และเพศหญิงจะมีคุณลักษณะที่สามารถเป็นแม่เด็กได้เช่นกัน และอายุของครูส่วนใหญ่เป็นวัยที่ส่วนใหญ่จะมีบุตรแล้ว คือ 36-45 ปี ซึ่งครูในวัยนี้จะเข้าใจบทบาทของการเป็นแม่ได้ดีกว่าครูที่มีอายุน้อย ส่วนครูที่อายุมากอาจจะไม่สะดวกที่จะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับเด็ก เพราะครูอนุบาลต้องมีความคล่องแคล่วว่องไว ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนชั้นอนุบาลนั้นครูผู้สอนต้องให้การดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด ดังนั้นครูอนุบาลจึงต้องเป็นครูประจำชั้นเพื่อที่จะสามารถสังเกตพฤติกรรมของเด็กได้ตลอดเวลาและต่อเนื่อง โดยที่เด็กในความรับผิดชอบนั้นจะต้องไม่มากเกินไปจนดูแลเด็กได้ไม่ทั่วถึง จากการสำรวจพบว่าครูส่วนใหญ่มีเด็กในความรับผิดชอบ 20 -30 คน ซึ่งถ้ามองในด้านการจัดกิจกรรมให้กับเด็กจะทำได้ไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร การจัดกิจกรรมที่ดีเด็กได้ร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึงจะต้องมีเด็กประมาณ 15-20 คน แต่ในสภาพความเป็นจริงครูต้องรับเด็กไว้ในความดูแลจำนวนมากซึ่งบางโรงเรียนอาจมีครูที่เลี้ยงมาช่วยดูแลเด็กอีกจึงทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปได้ด้วยดี ส่วนระยะเวลาในการปฏิบัติการสอนชั้นอนุบาลของครูอนุบาลนั้นส่วนใหญ่จะสอนมาเป็นเวลาน้อยกว่า 5 ปี ซึ่งถือว่าเป็นระยะเวลาที่น้อยเมื่อเทียบกับอายุของครู ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดครูลงสอนในแต่ละชั้นของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษาแห่งชาตินั้นมีการเปลี่ยนแปลงทุกปีการศึกษาใหม่ จึงทำให้ครูที่สอนชั้นอนุบาลมีการเปลี่ยนแปลงด้วย ประกอบกับครูที่สอนชั้นอนุบาลบางท่านไม่ได้จบการศึกษาสาขาอนุบาลศึกษาโดยตรง จึงเป็นเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงครูผู้สอนในชั้นนี้บ่อย

2. การเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นระหว่างกลุ่มศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนและครู ผู้สอนชั้นอนุบาล

ความต้องการจำเป็นด้านภาระงานของครูอนุบาลตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนที่มีความสำคัญสูงสุดคือ การจัดทำหลักสูตรและแผนการสอนโดยมุ่งเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลและยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นด้านภาระงานของครูอนุบาลตามความคิดเห็นครูผู้สอน เนื่องจากภาระงานในประเด็นนี้ครูอนุบาลส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญ

สำคัญกับงานนี้เท่าที่ควร ดังนั้นจึงเกิดความต้องการจำเป็นในส่วนนี้มาก ส่วนความต้องการจำเป็นของงานด้านการส่งเสริมการเรียนการสอนนั้น ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การจัดบริเวณที่เล่นน้ำ บ่อทรายให้อยู่ในบริเวณที่เหมาะสมมีความต้องการจำเป็นสูงสุด ทั้งนี้เพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำและทรายให้กับเด็ก งานในส่วนนี้จึงมีความต้องการจำเป็นมาก

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นด้านทักษะพื้นฐานในการปฏิบัติงานของครูอนุบาลนั้นพบว่า ความต้องการจำเป็นด้านคุณลักษณะของครูอนุบาลตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนที่มีความสำคัญสูงสุดคือ การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของครูผู้สอน ส่วนความต้องการจำเป็นในด้านความรู้ที่ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าความต้องการจำเป็นของความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาและพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยและทฤษฎีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีความสำคัญมากที่สุด ซึ่งเป็นความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกับครูผู้สอน โดยครูผู้สอนเห็นว่าความรู้เกี่ยวกับปรัชญาและนโยบายการจัดการศึกษามีความต้องการจำเป็นสูงสุด ในด้านทักษะและความสามารถของครูนั้นศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นเห็นว่า ความต้องการจำเป็นของการใช้คำถามสำหรับเด็กสำคัญที่สุด แต่ครูผู้สอนคิดว่าความต้องการจำเป็นด้านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสำคัญที่สุด

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นในภาพรวมซึ่งเป็นความต้องการจำเป็นที่วิเคราะห์โดยการใช้วิธีดัชนีลำดับความสำคัญ จะพบว่าศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูอนุบาลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าครูอนุบาลมีความต้องการจำเป็นในด้านทักษะและความสามารถที่ครูอนุบาลจำเป็นต้องเป็นอันดับที่ 1 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชูติมา ลวสุตานันท์ (2524) ซึ่งพบว่าครูอนุบาลยังมีทักษะในด้านต่าง ๆ ไม่เพียงพอ ดังนั้นในการจัดการอบรมหรือการจัดหลักสูตรการศึกษาให้กับครูอนุบาล ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างให้ครูมีทักษะในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ครูอนุบาลปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนความรู้ที่ครูอนุบาลควรมีเป็นความต้องการจำเป็นในอันดับที่ 2 รองจากทักษะและความสามารถ เนื่องจากการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดทักษะนั้นจะต้องอาศัยการฝึกปฏิบัติจึงจะสามารถพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีทักษะและความสามารถสูงได้ ซึ่งในหลักสูตรการศึกษาและอบรมนั้นอาจจะมีการให้ฝึกปฏิบัติได้ไม่มากเท่าที่ควรแต่ในส่วนของความรู้นั้นได้บรรจุความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการอนุบาลศึกษาไว้แล้ว และครูอนุบาลส่วนใหญ่จะได้รับการอบรมมาแล้ว นอกจากนั้นยังสามารถศึกษาได้จากแหล่งข้อมูลทั่วไป ดังนั้นความต้องการจำเป็นด้านความรู้ที่ครูอนุบาลควรมีจึงมีความต้องการจำเป็นรองจากทักษะและความสามารถที่ครูอนุบาลควรมี

เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบสภาพที่ควรจะเป็นตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนจะพบว่า มีความแตกต่างกัน โดยสภาพที่ควรจะเป็นในด้านคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับครูอนุบาล และงานด้านการส่งเสริมการเรียนการสอน ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน

ประเมินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนจะประเมินสูงกว่าครูผู้สอน เนื่องจากศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนจะมีความคิดเห็นว่าครูอนุบาลควรจะมีคุณลักษณะตามรายการต่าง ๆ ในปริมาณที่สูงอันจะเป็นการเพิ่มศักยภาพในการทำงานให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ส่วนงานการส่งเสริมการเรียนการสอนนั้นครูผู้สอนนั้นครูผู้สอนประเมินสภาพที่ควรจะเป็นสูงกว่าศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียน เนื่องจากครูผู้สอนซึ่งมองในฐานะผู้ปฏิบัติงานจะเห็นว่าการส่งเสริมการเรียนการสอนเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาอนุบาล อันจะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพและประสบผลสำเร็จ โดยที่ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนจะมองว่างานการส่งเสริมการเรียนการสอนมีความสำคัญน้อยกว่างานด้านอื่น ๆ

เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบสภาพที่เป็นจริงระหว่างความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอน พบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเกือบทุกด้าน โดยที่ครูผู้สอนจะประเมินสภาพที่เป็นจริงในด้านคุณลักษณะ ความรู้ ทักษะและความสามารถที่จำเป็นสำหรับครูอนุบาลรวมทั้งงานวิชาการและธุรการสูงกว่าศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียน จะเห็นได้ว่าครูอนุบาลมีทักษะและความสามารถเพิ่มขึ้นจากเดิมที่ ชุดิมา ลวสุตานันท์ พบว่าครูอนุบาลมีสมรรถภาพในด้านทักษะไม่เพียงพอ ส่วนงานการส่งเสริมการเรียนการสอนนั้นศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนจะประเมินสภาพที่เป็นจริงสูงกว่าครูผู้สอนทั้งนี้เห็นได้จากการประเมินสภาพที่ควรจะเป็นของงานด้านนี้ ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนจะประเมินให้ต่ำกว่าครูอนุบาล แสดงว่าศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับงานด้านนี้น้อยกว่าครูอนุบาลจึงมองว่าครูผู้สอนทำงานในส่วนนี้มาก ในขณะที่ครูผู้สอนเห็นความสำคัญของงานนี้มากกว่าซึ่งเห็นได้จากการประเมินสภาพที่ควรจะเป็นสูงกว่าศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียน ดังนั้นครูผู้สอนจึงคิดว่าตนเองยังมีสภาพที่เป็นจริงในด้านนี้น้อยจึงทำให้ผลการประเมินในด้านนี้มีความขัดแย้งกัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้กระบวนการวิเคราะห์งานในการศึกษาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับครูอนุบาล ในประเด็นของภาระงานที่ควรปฏิบัติและทักษะพื้นฐานที่ครูอนุบาลควรมี รวมถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานของครูอนุบาล ดังนั้นข้อค้นพบที่ได้จะเป็นสารสนเทศที่จะช่วยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาได้ตระหนักและนำไปเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยจึงเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. จากข้อค้นพบเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของภาระงานของครูอนุบาลในส่วนของงานวิชาการและธุรการที่พบว่า การจัดทำหลักสูตรและแผนการสอนโดยมุ่งเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล

และยึดเด็กเป็นศูนย์กลางมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าครูอนุบาลยังมีการทำงานในส่วนนี้น้อย ดังนั้นศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนจึงน่าจะมีการกระตุ้นให้ครูอนุบาลเห็นความสำคัญของงานนี้มากขึ้นโดยการมีนโยบายให้ครูมีการจัดทำแผนการสอนรายงานกับผู้บริหารโรงเรียนก่อนที่จะสอน เนื่องจากแผนการสอนที่ดีและเหมาะสมจะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรซึ่งจะทำให้เด็กบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตร

2. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนการสอนนั้นถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้การจัดการศึกษาสำหรับเด็กอนุบาลบรรลุเป้าหมาย ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงน่าจะให้ความสำคัญกับงานด้านนี้โดยมีส่งเสริมให้ครูอนุบาลได้ทำงานในส่วนนี้ได้เต็มที่ โดยเฉพาะการจัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศดี มีความปลอดภัยและมีสภาพที่เอื้อต่อการเรียนนั้นมีความสำคัญมาก ด้วยเหตุนี้การสนับสนุนในด้านสื่อหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ครูจำเป็นต้องใช้จึงจำเป็นอย่างยิ่ง จากการประเมินความต้องการจำเป็นของงานด้านนี้ พบว่าการจัดบริเวณที่เล่นน้ำ ป่อทราย ให้อยู่ในบริเวณที่เหมาะสม ซึ่งชี้ให้เห็นว่าในการจัดการศึกษาอนุบาลนั้นยังขาดการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำเล่นทรายซึ่งกิจกรรมนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องน่าจะนำประเด็นนี้มาพิจารณาในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอนุบาลให้มากขึ้น

3. ในส่วนของคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับครูอนุบาลนั้น ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูอนุบาลมีความคิดเห็นตรงกันว่าครูอนุบาลยังขาดการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และความกระตือรือร้นและความคล่องแคล่ว ดังนั้นการส่งเสริมให้ครูอนุบาลไปรับการอบรมเพิ่มเติมหรือศึกษาต่อจะเป็นการกระตุ้นให้ครูอนุบาลมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม รวมถึงควรมีการกระตุ้นให้ครูอนุบาลมีความกระตือรือร้นและความคล่องแคล่วโดยมีการนิเทศก์การทำงานของครูอนุบาลให้มากขึ้น และนอกจากนั้นการมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครูและการมีความรักและเมตตาต่อเด็กซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นสูงสุดที่ครูอนุบาลต้องมี ดังนั้นการรับผู้ที่จะมาสอนเด็กอนุบาลนั้นผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณาควรพิจารณาคุณสมบัติข้อนี้เป็นพิเศษ

4. ในส่วนของความรู้ที่ครูอนุบาลควรมีนั้น พบว่าความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีความสำคัญมากที่สุด ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นว่าในการจัดหลักสูตรการศึกษาและการอบรมนั้นจะต้องมีการเน้นเรื่องนี้เป็นพิเศษ ส่วนในการประเมินความต้องการจำเป็นพบว่าครูอนุบาลยังขาดความรู้เกี่ยวกับปรัชญาและนโยบายการจัดการศึกษามาก ดังนั้นควรมีการเพิ่มความรู้ในด้านนี้ให้กับครูอนุบาลโดยอาจจัดให้มีการจัดอบรมครูอนุบาลขึ้น

5. ในส่วนของทักษะและความสามารถที่จำเป็นสำหรับครูอนุบาลนั้น พบว่าการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก กับการถ่ายทอดและสื่อสารกับเด็กมีความสำคัญมากที่สุด ดังนั้นผู้ที่จะมาเป็นครูอนุบาลนั้นต้องมีการเสริมทักษะและความสามารถด้านนี้ให้กับตนเอง นอกจากนั้นครูอนุบาลยังเห็นว่าตนเองยังขาดทักษะและความสามารถในการจัดกิจกรรมด้านต่าง ๆ ที่

สอดคล้องกับหลักสูตร ซึ่งผู้บริหารและศึกษานิเทศก์น่าจะมีการจัดการอบรมเสริมทักษะในด้านนี้ให้กับครูอนุบาล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. กลุ่มเป้าหมายในการประเมินความต้องการจำเป็นในส่วนของกลุ่มศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนนั้นเป็นกลุ่มผู้ปฏิบัติจึงน่าจะมีการเพิ่มกลุ่มของอาจารย์ที่เป็นผู้สอนนักศึกษาสาขาอนุบาลศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาด้วย เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของครูอนุบาลในฐานะนักวิชาการ ทั้งนี้อาจจะได้ผลการประเมินที่ครอบคลุมมากขึ้น
2. ในการจัดกลุ่มแนวความคิดของข้อความที่ได้จากการระดมสมองโดยใช้กระบวนการ concept mapping ไม่ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญเข้ามาร่วมประชุมกันเนื่องจากในความเป็นจริงนั้นเป็นการยากที่จะนำบุคคลที่อยู่ต่างหน่วยงานและมีภาระหน้าที่ต่างกันมาร่วมประชุมระดมสมอง ณ ห้องประชุมเดียวกัน จึงมีข้อจำกัดในการตีความข้อความจำนวนมาก ๆ ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งต่อไปน่าจะมีการใช้วิธีอื่นบ้าง เช่น การใช้เทคนิคเดลฟาย การใช้กระบวนการสนทนากลุ่ม เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย